מפני הסכנה הכא במאי עסקינן (א) כשגמרו סימניו דתניא איזהו בן שמונה כל שלא כלו לו חדשיו רבי אומר סימנין מוכיחין עליו שערו וצפרניו שלא גמרו טעמא דלא גמרו הא גמרו אמרינן האי בר ז' הוא ואישתהויי הוא דאישתהי אלא הא דעבד רבא תוספאה עובדא באשה שהלך בעלה למדינת הים א) ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה כמאן כרבי דאמר משתהא כיון דאיכא רבן שמעון בן גמליאל דאמר משתהי כרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל ת"ר איזהו סרים חמה כל שהוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות ואפילו הביא לאחר מכאן הרי הוא כסרים לכל דבריו ואלו הן סימניו כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק רשב"ג אומר משום רבי יהודה בן יאיר כל שאין מימיו מעלין רתיחות ויש אומרים כל המטיל מים ואין עושה כיפה ויש אומרים כל ששכבת זרעו דוהה ויש אומרים כל שאין מימי רגליו מחמיצין אחרים אומרים כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל רבי שמעון בן אלעזר אומר כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה ואיזו היא אילונית כל שהיא בת עשרים ולא הביאה ב' שערות ואפי' הביאה לאחר מכאן הרי היא כאילונית לכל דבריה ואלו הן סימניה כל שאין לה דדים ומתקשה בשעת תשמיש רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין לה שיפולי מעים כנשים רבי שמעון בן אלעזר אומר כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין אשה לאיש איתמר סימני סרים רב הונא אמר עד שיהו כולם רבי יוחנן אמר אפי' באחד מהן היכא דהביא שתי שערות [א] בזקן כולי עלמא לא פליגי דעד שיהו כולן כי פליגי בשלא הביא אלא הא דאמר להו רבה בר אבוה לרבנן עיינו ביה ברב נחמן אי בשרו מעלה הבל איתיב ליה ברת כמאן כרב הונא לא רב נחמן סיכי [ב] דיקנא הויא ליה: הסרים לא חולץ ולא מייבם וכן אילונית וכו': קתני סרים דומיא דאילונית מה אילונית בידי שמים אף סרים בידי שמים וסתמא כרבי עקיבא דאמר בידי אדם אין בידי שמים לא: הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה כו': טעמא דבעלה הוא הא אחר לא

לימא

מפני הסכנה. (ב) סכנת שניהם הבן והאם שלא ירבה חלב הדדין ומילתא ותמות: **טעמא דלא גמרו כו'.** בניחותא וקיומא למילתא היא: **בר שבעה הוא.** ולשבעה נגמרה צורתו אלא שנשתהא וחזר. ואשמעינן רבי אבהו דאפי' לרבי לא מחזקינן ליה כבר קיימא עד שיהא בן כ': **ואישתהי עד תריסר ירחי שתא.** שלא חזר (ג) וילדה אשתו לסוף שנתה: **ואכשריה.** רבא דקסבר משתהא הולד אחר גמר צורתו וזה נשתהא ג' חדשים ולא אמרי' לאחר שהלך בעלה נתעברה מאחר: **כל ששהה שלשים יום באדם.** שחיה שלשים יום: **אינו נפל.** ואפילו לא כלו לו חדשי עיבור דאמרינן לשבעה נגמרה צורתו ואישתהי עד שמיני. להכי נקט באדם דאילו בבהמה קתני התם שמונה ימים שהה אין נפל: **לקוי.** רך: **מחליק.** חלק כבשר אשה. דרך בשר איש להיות שעיר אשפר"א בלע"ז: **רתיחות.** אשקומ"א: **כיפה.** קילוח צריך למרחוק: **דוהה.** שאינו קשור אלא נגול כמים: **מחמיצין.** מסריחין כששוהים בכלי: **הבל.** חמימות כעין עשן: **ומתקשה בשעת תשמיש.** תשמיש קשה לה: **שיפולי מעים.** כמין כף למעלה מאותו מקום כדאמר בפ' יוצא דופן (נדה דף מז.): **איתיב ליה ברת.** אלמא כיון דליתנהו כולהו סימני סרים דבצר ליה האי לא מחזקינן ליה כסרים: **סיכי דיקנא.** יתדות הזקן. כלומר בכמה מקומות הוה לו שער בזקנו: **בידי אדם.** כלומר סרים אדם בעי תליה סרים חמה לא: **טעמא דבעלה הוא.** דהויא זונה דנבעלה לאחי בעלה שלא במקום מצוה והיא היתה עליו בכרת:

פסולה

כיון דאיכא רשב"ג דאמר משתהי כו'. תימה דהשתא משמע דפלוגתא דרשב"ג ורבנן בבן שמונה דחשיב בר קיימא לרשב"ג ולא לרבנן וקשיא לר"י דלעיל בהחולץ (דף לו:) ובפ' ר"א דמילה (שבת דף קלה: ושם) משמע דפליגי איפכא ובספק וולדות דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן ליה ספיקא ולרבנן חשבינן ליה בר קיימא ואמר ר"י דמשמע ליה לגמרא דפליגי בתרתי דעל כרחך רשב"ג איירי בבן שמונה דמדתניא בתוספתא(ו) בתר פלוגתא דרבי ורבנן לעיל ומדקאמר כל ששהה ולא נקט אם שהה משמע דאתא לרבויי ספק וולדות דאין יוצאין מתורת נפל אלא בשלשים יום ועוד דבתוספתא מסיים במילתיה דרשב"ג שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה משמע דמיירי בספק וולדות מדמייתי קרא ועוד דאם לא בא להוסיף רשב"ג ספק וולדות מה בא להוסיף על רבי ואכתי קשיא לר"י הא דאיבעי לן בסוף רבי אליעזר דמילה (שם דף קלו.) מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג בספק וולדות או לא ומדקדק מדאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג מכלל דפליגי רבנן ומאי ראיה היא דלמא משום בן ח' בא לפסוק כמותו (ז)ואמר ר"י דקי"ל דשמואל בספק וולדות פוסק כמותו א"נ דע"כ לא בבן שמונה פסק כמותו אלא בספק וולדות דבבן שמונה אין הלכה כמותו מדר' אבהו דהכא ועוד דאי בבן שמונה פוסק כמותו הוה ליה למימר הלכה כרבי ורבן שמעון בן גמליאל: **עד שיהא בכולן.** אע"ג דאמרן לעיל דבעינן שיהא לקוי ממעי אמו ויש סימנים שאין יכולין להוודע משנולד מ"מ כיון שניכר מיד שאין עושה כיפה ושאר סימנים ניכרים כל אחד כשהוא בזמנו הוכיח הראשון על האחרים שממעי אמו הוא לקוי אלא שלא היו ראוין להיות ניכרים סמוך ללידתו וא"ת הא דאמרינן (לקמן דף קיח:)(ז) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סרים כשמטיל מים ועושה כיפה יחלוץ וייבם לרב הונא דאמר עד שיהא בכולן (ח)ואפילו אם יולדו כל הסימנים לאחר מכאן אין בכך כלום כיון שלא היה לקוי ממעי אמו ואין לומר דבאותו קטן שיש בו סימני סרים שאין עושה כיפה קאמר דלא חולצין ולא מייבמין דהא בכל דוכתא משמע דטעמא משום דחיישינן למיעוט וזה היה תימה דאותן שיש בהן סימני סרים בקטנותם רובם מתקנין ולאו סרים נינהו ועוד דלקמן בפרק בית שמאי (דף קיא:) משמע דבכל קטנים איירי רבי מאיר גבי יכנס קטן שבא על יבמה גדולה תגדלנו דקאמרינן לימא מתניתין דלא כרבי מאיר כו' ואמר ר"י דהא דבעינן לעיל שיהו בו סימני סרים משנולד היינו ליחשב ודאי סרים אבל ספק סרים הוי אף על פי שאין בו סימני סרים וכן פירש רשב"ם ביוצא דופן (נדה דף מז: ושם) גבי הא דאמר וכי לא נולדו בו סימני סרים עד כמה עד רוב שנותיו פירוש עד רוב שנותיו אם לא הביא הוי גדול ודאי וסרים ודאי אבל קודם לכן הוא קטן ויש לו דין בן תשעה מכ' ועד רוב שנותיו ואם הביא ב' שערות מכ' ועד קודם רוב שנותיו הוי גדול ולא סרים: **דהביא** שתי שערות בזקן כולי עלמא **לא פליגי** עד שיהא בכולן. וא"ת והא לעיל אמרינן בן עשרים ולא הביא שערות יביאו כו' הא הביא שערות קודם כ' לא חשיב ודאי סרים אע"פ שיש בו סימני סרים ואם כן מאי קאמר עד שיהא בכולן אפילו כולן אין מועילין דהא הביא שתי שערות בזקן ואמר ר"י דשערות דזקן אין מועילין לדין הבאת שתי שערות אף על גב דבכל שאר מקומות בגוף מועילים ואם תאמר כיון דהביא שתי שערות בזקן מאי קאמר עד שיהא בכולן והלא אחד מן הסימנים הוא שאין לו זקן והרי יש לו זקן ואמר ר"י דאין חשוב כהבאת שתי שערות לבד יש לו זקן אלא אם כן נתמלא זקנו וא"ת הא דאמר בפרק קמא דקדושין (דף לה: ושם) זקן האשה והסרים ופירש בקונטרס סרים חמה היכי משכחת לה למ"ד עד שיהא בכולן ולר"י דהכא מיירי קודם כ' אבל מה שהביא אחר כ' שכבר הוא סרים ודאי אין בכך כלום(ט): **כי פליגי בשלא הביא.** והא דקאמר רבי יוחנן אפי' באחד מהן לא שיצטרך סימן אחד בהדי האי אלא בהאי לחודיה חשוב סרים ואין לתמוה על הלשון דבכי האי גוונא אמרי' באלו טרפות (חולין דף סג.) עוף הבא בסימן אחד טהור (י)והני מילי דלא דריס ועל כרחך הכי פירושו הני מילי שאותו סימן הוא דלא דריס:

לימא

עין משפט נר מצוה

קטו א מיי' פ"א מהל' מילה הלכה יג טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף יא:
קטז ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' יג טור ש"ע אה"ע סי' ד סעיף יד:
קיז ג מיי' פ"ב מהל' אישות הל"א טוש"ע שם סימן קעב סעיף י וסי' קנה סעיף יב:
קיח ד ה ו ז ח ט י מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סי' קעב סעיף ה:
קיט כ מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סימן קעב סעיף ו:
קכ ל מ נ מיי' שם הל' ו טור ש"ע שם סימן קעב סעיף ד:
קכא ס ע טוש"ע שם סעיף א בהג"ה:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא שבת פט"ו], ב) [עי' תוס' נדה מ. ד"ה אלא], ג) לעיל לו: שבת קלה: נדה מד: [תוס' דשבת פט"ו], ד) [תוספתא פ"י], ה) ס"א ואיר, ו) [שבת פט"ו], ז) [ולעיל סא: ולקמן קיט.], ח) [ועמ"ש תוס' נדה לב. ד"ה שמא כו' דלא מועלת הבדיקה עד שהוא גדול בשנים], ט) [עי' היטב תוס' קדושין לה: ד"ה הרי הוא], י) [חולין איתא יהוא דלא דריס].

לעזי רש"י

אשפר"א. קשה, מחוספס. אשקומ"א [אישקומ"א]. קצף.

מוסף רש"י

מפני הסכנה. מפני שמלא הדקה בדדיה ומביאה לידי חולי (שבת קלה.). כל ששהה שלשים יום. משנולד חי שלשים יום. באדם. להכי נקט באדם דתני סיפא ובבהמה ח' ימים. אינו נפל. ופוטר את אמו מן החליצה (לעיל לו:).

גליון הש"ס

תד"ה כיון וכו' ואמר ר"י דקי"ל דשמואל וכו'. עי' שבת ט ע"ב תד"ה הא לן יש"נ:

הגהות הב"ח

(א) גמרא הכא במאי עסקינן (כשגמרו סימניו) תא"מ ונ"ב הכי גרס בה"ג הב"ע כשלא גמרו סימניו ס"י: (ב) רש"י ד"ה מפני הסכנה סכנת שניהם. נ"ב וכמש' שבת דף קלה. פרש"י רק משום סכנת אם ע"ש ותמוה: (ג) ד"ה ואישתהי וכו' שלא חזר הבעל וילדה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בזקן. נמחק וי"ל שיהא דהביא ב"ש לאחר עשרים ועי' א"ר סוף פ"ה דנדה וא"ל לכל מה דמתקי התוס' כאן: [ב] שם דיקנא. נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ואישתהי עד תריסר ירחי שתא. נ"ב עי' לקמן דף קכב ע"א ומפרש מהיכן אתי הדבר יהוא בשנתעברה ישבעה נשים וכו' תחלה:

תוס' חד מקמאי

ר' אומר סימניו מוכיחין עליו שערו וצפרניו טעמא דשלא נגמרו סימניו הא גמרו סימניו אמרינן האי בן ז' הוא ואשתהויי אישתהי אלא הא דאמר רבא תוספאה עובדא הוה באשה שהלך בעלה למדינת הים ואשתהי עד תריסר ירחי שתא כמאן כר' דאמר אישתהי כיון דאיכא רשב"ג דאמר אישתהי כרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום באדם [אינו] נפל לכאורה מסתבר' דשלש מחלוקות בדבר ת"ק דפליג אדר' ס"ל דבן ח' לא חיי בין נגמרו סימניו בין לא נגמרו ור' ס"ל דבשנגמרו מחייא חיי אלא שאין עושים מעשה להחזיקו כבן קיימא ודאי עד שיהא בן כ' ורשב"ג ס"ל כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל אפילו בשלא גמרו לו סימניו דאי אמרינן דרשב"ג דוקא בדנגמרו סימניו הוא דאמר כל ששהה ל' יום וכו' אבל לא גמרו אע"פ ששהה נפל הוא (א) השתא י"ל אי בשנגמר סימניו אמרו שהה ל' יום אינו נפל שאם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום כ"ש כשלא נגמרו סימניו אם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום אלא משמע דס"ל לרשב"ג כל ששהה ל' יום אינו נפל בין נגמרו בין לא גמרו ורשב"ג ורבנן בתרתי פליגי פליגי בבן ח' כדאמרי' ופליגי בספק בן ז' ספק בן ח' דאליבא דרבנן הולכין אחר רוב נשים דילדן ולד של קיימא ולרשב"ג ספק הוא ואפסיק הלכתא בפרק ר"א דמילה כרשב"ג ומשמע דבתרווייהו אפסיק הלכתא כרשב"ג בין בספק בן ח' בין בודאי בן ח' ומכילא ש"מ דלית הלכתא כר' אבהו דאמר אין עושין בהם מעשה להחזיקו כבן קיימא עד שיהיה [illegible]

תוס' חד מקמאי (המשך)

יום בין לא שהה ודאי בן קיימא הוא ות"ק ס"ל דבן ח' שנגמרו סימניו מיחייא חיי אלא שאין מחזיקין אותו בבן קיימא ודאי עד שיהא בן כ' ור"מ דסימני בן ח' דקא"ר אבהו לאו להחזיקו כבן קיימא קאמר אלא לענין קטנות כשם שסימני סרים ואילונית קאמר לענין קטנות וגדלות כך בן ח' לענין קטנות וגדלות וכן פי' הרב א"ב ב"ד ז"ל וה"ל אמר אביי בן ח' שאין עושין מעשה עד שיהיה בן כ' כי העשרים שלו כי"ג של שאר תינוקת ולפני כ' שלו כלפני זמן של שאר תינוקת מפני דקותו וחולשתו ויש מי שאומר שאם לא הביא שתי שערות והוא בן כ' הוי סרים ואע"פ שלא הביא סימני סרים כי (היחוד) [האיחור] מוכיח עליו שהוא לקוי מבטן אמו ומעת לידתו ועכשיו נתגלה ספקו אבל קודם כ' שערין לא נתברר רעותו לא אבל אם הביא ב' שערות בזמנו הרי הוא כשאר תינוקת ומסתברא כפי' קמא דאי כפי' בתרא הכי איבעי ליה למימר בן ח' כיון שיהיה בן כ' עושים בו מעשה והד"ל לא עלה פירושו כלום לבן ח': הא דתנן סרים שחלץ ליבמתו לא פסלה מן הכהונה בעלה פסלה דוקא בעלה הוא הא אחר לא פסלה מן האחים דלית הלכתא כרב (הונא) [המנונא] דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה דגרסינן בסוטה פרק היה מביא אמרי במערבא לית הלכתא כרב המנונא. תנן התם בפרק בתרא דבכורים אנדרוגינוס יש בו דרכים שוה לאנשים ויש בו דרכים שוה לנשים ויש בו דרכים שוה לאנשים ולנשים ויש בו דרכים [שאינו שוה לא לאנשים ולא לנשים] שוה לאנשים כיצד מטמא בלובן כאנשים וזוקק ליבום כאנשים ומתעטף ומסתפר כאנשים ונושא ואינו נישא כאנשים וחייב בכל מצות האמורות בתורה כאנשים כיצד הוא שוה לנשים

א) אולי צ"ל דלא בשנגמר סימניו תליא שהה ל' יום אינו נפל ס"ה דלא נגמר סימניו שאם היה נפל וכו'.